

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 05.07.2023
Published /Yayınlanma 30.09.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(99), 2354-2363

10.5281/zenodo.8396808
Araştırma Makalesi
ISSN: 2459-1149

Ömer Kölemen
<https://orcid.org/0009-0005-6581-873X>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Fatma Yılmaz
<https://orcid.org/0009-0004-3598-633X>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Serdar Kiraz
<https://orcid.org/0009-0006-1999-5986>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Mehmet Asar
<https://orcid.org/0009-0006-9622-3269>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Ömür Alparlan
<https://orcid.org/0009-0009-3068-2712>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Hatice Öney
<https://orcid.org/0009-0007-8937-6918>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Kapsayıcı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yöneticilerin Görüşleri (Denizli İli Pamukkale İlçe Örneği)¹

Administrators' Views On Inclusive Learning Environments (Example of Pamukkale District in Denizli Province)

ÖZET

Bu çalışmada, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesindeki okul yöneticilerinin kapsayıcı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri araştırılmıştır.

Araştırmada "tarama modeli" kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Denizli ili Pamukkale ilçesinde okul yöneticisi olarak görev yapanlar oluşturmaktadır. "Rastgele örnekleme" yöntemiyle seçilen kademe ve veli profili farklı okullarda çalışan 20 okul yöneticisine ulaşılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; araştırmacı tarafından literatür taranarak ve uzman görüşü alınarak oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formudur.

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşlerine bakıldığında tamamını kapsayıcı eğitimin gerekliliğine katıldıkları görülmektedir. Bu verilere göre katılımcı okul yöneticilerinin eğitimde fırsat ve imkân eşitliği için kapsayıcı eğitimin gerekli olduğu görüşünde birleştikleri söylenebilir. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitimin gerekliliğini tamamının desteklemesi eğitimde fırsat eşitliği, erişim imkânlarının artırılması ve demokratik anlayışın benimsenmesi açısından olumlu karşılanmıştır.

Okul yöneticilerinin okul ortamlarının kapsayıcı eğitime uygunluğuna ilişkin görüşlerine bakıldığında katılımcı okul yöneticilerinin okul ortamlarının kapsayıcı eğitime uygunluğu konusunda genel olarak uygun olmadığı şeklinde görüş belirttiği görülmüştür. Kapsayıcı eğitimin gerekliliğe tamamının katılım gösterdiği görülen okul yöneticilerinin yarısına yakın kısmının okul ortamlarının yetersiz olduğunu belirtmesi kapsayıcı eğitimin yapılabilmesi için ortamların yeterli olmadığı ve gerekli ortamların okul bütçesiyle karşılanmasının da mümkün olmadığını göstermiştir.

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime uygun personel yeterliliğine ilişkin görüşlerine bakıldığında okul yöneticilerinin okullarında çalışan personelin kapsayıcı eğitim konusunda genel olarak "yetersiz" buldukları şeklinde görüş belirttiği görülmüştür. Kapsayıcı eğitim için okullarda personel yeterliliğinin olmadığı, birçok eksikliklerin olduğu ve sağlıklı bir kapsayıcı eğitim için personelin yeterliliğinin artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu konuda başta okul müdürleri olmak üzere öğretmenlere, öğretmen yetiştirme genel müdürlüğüne ve insan kaynakları genel müdürlüğüne büyük iş düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitim ile ilgili önerilerine ilişkin görüşlerine bakıldığında; kapsayıcı eğitim ile ilgili eğitim verilmesi, tanıtım, yaygınlaştırma, kongre-sempozyum vb. etkinliklerin yapılması, kamuoyunun bilinçlendirilmesi, yenilikçi ve sistemli etkinliklerin yapılması, WEB sitesi kurularak bilgi, belge, etkinlik, doküman vb. desteğinin sağlanması ve kapsayıcı eğitimde kullanılmak üzere okula bütçe ayrılması önerilerinin geliştirildiği görülmektedir. Önerilerin kapsayıcı eğitimin tam olarak uygulanması için gerekli ve önemli olduğu söylenebilir. Bu bakımdan önerilerin dikkate alınması gerekli mevzuat değişiklikleri ile birlikte eğitim, tanıtım, uygulama, paylaşım vb. faaliyetlerin bir an önce hayata geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitim için ihtiyaç duydukları desteklere ilişkin görüşlerine bakıldığında; kapsayıcı eğitim ile ilgili eğitim verilmesi, malzeme, materyal, maddi destek, mevzuat değişikliği, üst yöneticilerin duyarlı olması gibi başlıklar altında desteklerin geliştirildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, okul yöneticileri, Denizli.

ABSTRACT

In this study, the views of school administrators in the Pamukkale district of Denizli province on inclusive learning environments in the 2022-2023 academic year were investigated.

"Survey model" was used in the research. The population of the study consists of those working as school administrators in the Pamukkale district of Denizli province in the 2022-2023 academic year. Data were collected by reaching 20 school administrators working in schools with different levels and parent profiles selected by the "random sampling" method. The data collection tool

¹ Bu çalışma ikinci yazarın "Kapsayıcı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yöneticilerin Görüşleri (Denizli İli Pamukkale İlçe Örneği)" başlıklı tezsiz yüksek lisans projesinin bir bölümünden derlenmiştir.

used in the study is a semi-structured interview form created by the researcher by reviewing the literature and taking expert opinions.

When the opinions of school administrators on the necessity of inclusive education are examined, it is seen that all of them agree with the necessity of inclusive education. According to these data, it can be said that the participant school administrators are united in the view that inclusive education is necessary for equality of opportunity and opportunity in education. The fact that all school administrators support the necessity of inclusive education is positive in terms of equality of opportunity in education, increasing access opportunities and adopting a democratic understanding.

When the opinions of school administrators on the suitability of school environments for inclusive education were analysed, it was seen that the participant school administrators generally stated that school environments were not suitable for inclusive education. It was seen that almost half of the school administrators, who all participated in the necessity of inclusive education, stated that the school environments were inadequate, and it was seen that the environments were not sufficient for inclusive education and it was not possible to meet the necessary environments with the school budget.

When the opinions of school administrators on the adequacy of personnel for inclusive education were analysed, it was seen that school administrators stated that the personnel working in their schools were generally "inadequate" in terms of inclusive education. It is revealed that there is no staff competence in schools for inclusive education, there are many deficiencies and the competence of the staff should be increased for a healthy inclusive education. In this regard, it was concluded that school principals, teachers, the general directorate of teacher training and the general directorate of human resources have a great job to do.

When we look at the opinions of school administrators regarding their suggestions on inclusive education, it is seen that suggestions such as providing training on inclusive education, promotion, dissemination, congresses-symposiums, etc., raising public awareness, conducting innovative and systematic activities, providing information, documents, documents, documents, etc. support by establishing a web site and allocating a budget to the school to be used in inclusive education were developed. It can be said that these suggestions are necessary and important for the full implementation of inclusive education. In this respect, it is concluded that the recommendations should be taken into consideration and the necessary legislative changes and activities such as training, promotion, implementation, sharing, etc. should be implemented as soon as possible.

When the opinions of school administrators regarding the support they need for inclusive education were analysed, it was seen that supports were developed under the headings such as providing training on inclusive education, materials, material, financial support, legislative changes, and the sensitivity of senior administrators.

Keywords: Inclusive education, school principals, Denizli.

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışlarında gönüllü ve planlı değişiklikler yapılması süreci olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1997). Eğitim örgütlerinin eğitimdeki işlevlerini yerine getirebilmeleri için değişim ve yeniliklere ihtiyaçları vardır. Son yıllarda kız çocuklarına, dezavantajlı öğrencilere ve mülteci öğrencilere yönelik projeler de dahil olmak üzere eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Mültecileri topluma entegre etmek zor olabilir ve sosyal sorunlara neden olabilir. Eğitimciler özellikle okullaşma ve eğitimle ilgili sorunlarla ilgilenmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği, dil, din, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf ve tabaka ayrımı gözetmeksizin toplumun tüm bireylerine eşit şartlarda eğitim fırsatları sağlanması anlamına gelmektedir (Öztürk, 1983, s.143). Başta dezavantajlı ve mülteci öğrenciler olmak üzere her bireyin eğitime erişimini sağlamak amacıyla kapsayıcı eğitim eğitimleri yürütülmektedir. Eğitime erişimi desteklemek ve eşitsizliği gidermek için çeşitli hükümet programları ve girişimleri de uygulamaya konulmuştur. Bunlar arasında Kız Çocuklarının Eğitimi Projesi, zorunlu ilköğretim, okullaşmayı ve okul öncesi eğitimi teşvik eden kampanyalar gibi projeler yer almaktadır (Maya, 2013, s.71) .

2. TEORİK ÇERÇEVE

2.1. Çok Kültürlülük

1960'lı yıllardan itibaren azınlıkları ve farklılıkları ortadan kaldırmaya yönelik politikalarından, insan hakları söylemlerinden etkilenen entegrasyon politikalarına doğru bir geçiş yaşanmıştır. Kanada, 1971 yılında çok kültürlülüğü devlet politikası olarak uygulayan ilk ülke olmuş ve daha sonra ABD, Avustralya, Hollanda ve İsveç tarafından benimsenmiştir (Canatan, 2009, s.83). Ancak Avrupa Birliği'nde azınlık politikaları, ulusal çıkarlar ile insan hakları arasındaki çatışmalar nedeniyle yerel politikalar olarak kalmaktadır (Güleç, 2015, s.83). Ekonomik krizler, Berlin Duvarı'nın yıkılması, terör saldırıları gibi olumsuz olaylar korku, işsizlik, sosyal uyum ve güvenlikle ilgili sorunları daha da ağırlaştırarak Avrupa'da göçmen karşıtlığının artmasına neden olmuştur. Batılı ülkeler, azınlıkların kültürel haklarını tanıırken ve eşit hakları hedeflerken, dışarıdan göçmen girişini engellemek için sınır kontrollerini de artırmışlardır. Farklı ülkeler, azınlıklara ve mültecilere yönelik politikalarına göre güçlü, orta ve zayıf çok kültürlü devletler olarak sınıflandırılmıştır. Çok kültürlülük, hiçbir kültürün diğerine üstün olmadığı anlayışından hareketle, azınlıkların kendi özelliklerinden ödün vermeden eşit haklara sahip olabilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Çağlar ve Onay 2015, s.45-58). Giderek küreselleşen, sınırların önemini yitirdiği, kültürlerin birbirine karıştığı dünyada, insan haklarının herkes için yaygın olması önem kazanmaktadır. İnternet ve sosyal medya, insanların farklı kültürlerle yakın etkileşime girmesine ve onları anlamasına olanak sağlamada önemli bir rol oynamakta, çok kültürlülüğün bireyler ve toplum tarafından daha fazla kabul görmesine yol açmaktadır.

2.2. Liberal Çok Kültürlü Eğitim

Çok kültürlü eğitim yaklaşımı, 1950'li yıllarda çok kültürlülük politikalarına yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Devletlerin uyguladığı eğitim politikaları azınlıklara yönelik tutumlarını yansıtmaktadır. Asimilasyoncu politikalar azınlık dillerinde eğitimi kısıtlarken, çoğulcu politikalar bunu desteklemektedir. Çok kültürlü eğitimin amacı öğrencilere din, dil, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf, yaş ve ekonomik düzey ne olursa olsun eşit eğitim fırsatları sağlamaktır (Günay ve Aydın, 2015, s.2). Çok kültürlü eğitim, ırkçılığı ve asimilasyonu reddederken saygıyı, hoşgörüyü ve fırsat eşitliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çok kültürlü eğitimin dört ana modeli vardır: Geçiş, sürdürme, zenginleştirme ve kapsayıcı eğitim. Avrupa'ya giden göçmenler için geçiş ülkesi haline gelen Türkiye, mültecilerin eğitim ve sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere ihtiyaçlarını karşılamada zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Devlet ve kamuoyu mültecilere mümkün olduğu kadar destek olmaya çalışmaktadır.

2.3. Kapsayıcı Eğitim Tanımı ve Kapsamı

1994 yılında 92 üye ülke tarafından imzalanan Birleşmiş Milletler Salamanca Bildirgesi'nden sonra, bölücü tutumların ortadan kaldırılması, kapsayıcı toplumların teşvik edilmesi ve misafirperver toplumların yaratılması için kapsayıcı eğitim sağlanmasının önemi vurgulanmıştır (Yıldırım, 2017, s.12-14). Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere kapsayıcı eğitim, eğitime ihtiyaç duyan tüm bireyleri kapsamaktadır. Eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu dikkate alındığında toplumun tamamını ilgilendirdiği söylenebilir. Kapsayıcı eğitimin, bunun temelini oluşturan küresel bir eğitim reformu olduğuna inanılmaktadır. Bu bağlamda BM, istisnai kabul edilen öğrencilerin eğitime dahil edilmesini ve herkes için eğitim anlayışıyla öğrenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Kapsayıcı eğitim, kimseyi dışlamadan tüm öğrenenlerin çeşitliliğini destekleyen bir reform olarak görülmektedir. Çocukların farklılıklarına rağmen eğitime katılma hakkı ve okulların tüm çocukları kabul etme zorunluluğu kapsayıcı eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görülebilir. Bu eğitim hakkı, Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme (1960), Engelli Kişiler Araştırması (2006), BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC) (1989), UNESCO'nun Salamanca Bildirgesi (1994) ve İnsan Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası belgelerle desteklenmektedir. Kapsayıcı eğitimin tanımları incelendiğinde öncelikle özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara odaklanıldığı görülmektedir (Nelson ve Prilleltensky, 2005, s.133). Ancak daha yeni tanımlar aynı zamanda etnik köken, yetenek ve sosyal sınıf gibi daha geniş bir yelpazedeki faktörleri de kapsamaktadır (UNESCO, 2009). Ainscow & Haile-Giorgis (1998) ve Sapon-Shevin'e (2003) göre kapsayıcı eğitim, ayrımcılığa karşı çıkma konusunda güçlü bir inançla, tüm öğrencilerin aynı ortamda birlikte öğrenmelerini ve derslere aktif olarak katılmalarını amaçlayan bir felsefedir. Hegarty (2003), kapsayıcı eğitimi, farklılıkların çok olduğu okullarda tüm öğrencileri kapsayan eğitim olarak tanımlamaktadır. Sakız (2016), aşağıdan yukarıya yaklaşımın ötesine geçen, herkesi kapsayan kaliteli, sistemli ve düzenli eğitimin tüm yönlerini kapsayan bir eğitim olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Çelik (2017) de bunu, herhangi bir ayırım gözetmeksizin tüm öğrencilerin ilgi, istek, ihtiyaç ve hedefleri doğrultusunda eğitim olanaklarından eşit şekilde yararlanabileceği ilkesini kabul eden bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlamaktadır.

2.4. Türkiye'de Kapsayıcı Eğitim

UNESCO (1994), kapsayıcı bir toplumun teşvik edilmesinde ve dışlayıcı hareketlerin ortadan kaldırılmasında bu sistemi uygulayan okulların önemini vurgulayarak tüm hükümetlere kapsayıcı bir eğitim sistemine geçiş çağrısında bulunmuştur. Ülkemizin Salamanca Deklarasyonu'na cevaben, Türkiye Cumhuriyeti Asya-Pasifik Engelliler On Yılı 1993-2002 Çalışma Raporu'nda da belirtildiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı'nın tüm faaliyetlerinde "herkes için eğitim" ilkesi benimsenmiştir (Güneş vd., 2013, s.174). 2000 yılında Dakar'da (Senegal) düzenlenen Dünya Eğitim Forumu, tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan kapsayıcı ve esnek eğitim ortamlarının oluşturulmasıyla elde edilebilecek olumlu sonuçları vurgulamaktadır. Binyıl Kalkınma Hedefleri, 2015 yılına kadar tüm çocuklar için ücretsiz zorunlu temel eğitimin sağlanmasını ve eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını amaçlamaktaydı (UNESCO, 2000, s.15). Bu belgeler toplu olarak eğitimin amacının kişisel gelişimi, insan haklarına saygıyı, topluma etkili katılımı ve karşılıklı anlayışı teşvik etmek olduğunu doğrulamaktadır (UNICEF ve UNESCO, 2007, s.7). UNESCO'ya göre kapsayıcı eğitim, eğitim sistemindeki ayrımcılığı azaltırken öğrenenlerin farklı ihtiyaçlarını karşılama sürecidir (Aktekin, 2017, s.5). Kapsayıcı eğitimi haklı kılan üç neden vardır: eğitimsel, sosyal ve ekonomik. Eğitim mantığı, öğrencilerin yetenek ve ihtiyaçlarına göre farklılaştırılmış ve çeşitlendirilmiş eğitim fırsatlarına olan ihtiyacı vurgulamaktadır. Sosyal açıdan kapsayıcı eğitim, adil ve kapsayıcı bir toplumun yolunu açar. Ekonomik olarak farklı gruplar için ayrı okullar açmak yerine, farklı öğrencileri bir arada eğitmek daha uygun maliyetlidir. Kapsayıcı eğitimin temel amacı ayrımcılıkla mücadele etmektir (Aktekin, 2017, s.16). Kapsayıcı eğitim, daha önce eğitime erişemeyen veya eğitim

olanaklarından mahrum kalan çocukların artık eğitimden faydalanabilmesini sağlamayı amaçladığı için önem kazanmıştır. Kapsayıcı eğitime ilişkin tartışmalar, farklı öğrenme yetenekleri, cinsiyet temelli eşitsizlikler, sosyal ve kültürel farklılıklar gibi çeşitli konuları kapsamaktadır (Çelik, 2017, s.17). BM Mülteciler Yüksek Komiserliği istatistiklerine göre 2017 yılı itibarıyla Türkiye'de tahmini 3.156.000 sığınmacı bulunmaktadır (UNHCR Statistics, 2020). Bu sayının daha sonraki göç dalgaları nedeniyle daha yüksek olması muhtemeldir. Mülteci ve sığınmacıların yaklaşık %30'u 0-17 yaş aralığında olup çoğunluğu Suriyelidir. Türkiye, hem göç almakta hem göç vermekte, hem de göçmenler için geçiş güzergâhı olarak kullanılmaktadır (Kara ve Korkut, 2010).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşmeler, standartlaştırma ve esneklik arasında bir denge sunar. Bu nedenle eğitim bilimleri araştırmalarına uygundur ve nitel araştırmalar için seçilebilirler (Ekiz, 2013). Bu çalışmanın amacı Pamukkale ilçesindeki devlet okullarında görev yapan eğitim yöneticilerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma, olgu ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir yöntem olan tanımlayıcı ve nitel bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılmasıyla sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.39).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Denizli ilinin Pamukkale ilçesinde görev yapan eğitim yöneticilerine odaklanmaktadır. Araştırmanın örneklemini bu gruptan seçilen 396 eğitim yöneticisi oluşturmaktadır. Veriler, araştırma grubunu temsil etmek üzere seçilen 20 okul yöneticisiyle iletişime geçilerek toplanmıştır. Bu yöneticiler okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olup, "rastgele örnekleme" yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Katılımcılar hakkında daha fazla bilgi Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Çalıştıkları Kademe	Yaş	Kıdem	Okulun Bulunduğu Yerin Sosyo Ekonomik Düzeyi	Çalıştıkları Okulda Yabancı Uyruklu ve Dezavantajlı Öğrenci Bulunma Durumu
K1	Ortaokul	41-50	16-20 yıl	Alt	Evet
K2	Ortaokul	31-40	16-20 yıl	Alt	Evet
K3	Ortaokul	41-50	16-20 yıl	Orta	Evet
K4	Lise	41-50	16-20 yıl	Alt	Hayır
K5	Lise	51-60	21 yıl ve üzeri	Üst	Evet
K6	Lise	41-50	21 yıl ve üzeri	Orta	Evet
K7	Lise	51-60	21 yıl ve üzeri	Üst	Evet
K8	Ortaokul	31-40	11-15 yıl	Orta	Evet
K9	Ortaokul	41-50	16-20 yıl	Üst	Evet
K10	İlkokul	31-40	11-15 yıl	Alt	Evet
K11	Okulöncesi	31-40	6-10 yıl	Orta	Hayır
K12	Okulöncesi	31-40	6-10 yıl	Alt	Hayır
K13	İlkokul	31-40	11-15 yıl	Orta	Evet
K14	Lise	41-50	16-20 yıl	Orta	Evet
K15	Lise	51-60	21 yıl ve üzeri	Orta	Evet
K16	Ortaokul	31-40	16-20 yıl	Orta	Evet
K17	Ortaokul	41-50	21 yıl ve üzeri	Orta	Evet
K18	Ortaokul	31-40	16-20 yıl	Orta	Evet
K19	Lise	41-50	21 yıl ve üzeri	Alt	Hayır
K20	Lise	41-50	21 yıl ve üzeri	Orta	Evet

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya çeşitli okul türlerinden okul yöneticilerinin katıldığı görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu ortaokul ve liselerde çalışmakta, daha küçük bir kısmı ise ilkokul ve anaokullarında çalışmaktadır. Ayrıca veriler, katılımcı okul yöneticilerinin çoğunluğunun 41-50 yaş aralığında olduğunu, yani orta yaşlı veya daha yaşlı olduklarını göstermektedir. Kıdem açısından bakıldığında, çoğu katılımcı 16-20 yıl veya daha uzun süredir görevde bulunuyor ve bu da deneyimlerini öne çıkarmaktadır. Okulların sosyo-ekonomik düzeyi dikkate alındığında, katılımcıların çoğunluğunun sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda çalıştıkları, bunu alt düzey okullarda takip ettikleri, daha az sayıda kişinin ise üst düzey mahallelerde çalıştıkları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların önemli bir kısmı yabancı uyruklu ve/veya dezavantajlı öğrencilerin bulunduğu okullarda çalışmaktadır. Bu bilgi, katılımcıların bakış açılarının araştırma hedeflerine ilişkin değerli bilgiler sağlayabileceğini göstermektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, kaynaştırma eğitiminin gerekliliği, okul ortamlarının kaynaştırma eğitimine uygunluğu, personelin kaynaştırma eğitimindeki yeterliliği, kaynaştırma eğitimi için öneriler ve kaynaştırma eğitimi için gerekli desteklere ilişkin beş sorudan oluşmaktadır. Kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi toplamak amacıyla uzman görüşüne dayalı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla form üç okul yöneticisiyle görüşülerek test edilmiş ve oldukça etkili olduğu görülmüştür. Veri toplama sürecinde okulların konularının yanı sıra farklı okullardan veli ve öğrenci profilleri de dikkate alınmıştır. Görüşme sonunda toplanan verilere dayanarak bir rapor oluşturulmuştur. Katılımcıdan katılımının teyidi olarak raporu imzalaması istenmiştir ve katılımlarından dolayı kendilerine teşekkür edilmiştir. Görüşülen okul yöneticilerinin isimleri, gizlilik haklarına saygı ve araştırma etiği gereği araştırma raporunda açıklanmamıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde temel düzey betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizlerde temele alınan soru ya da konu başlık haline getirilerek doğrudan alıntılar yapılır (Ekiz, 2013).

Analiz sürecinde öncelikle yazılı görüşme formları çözümlenmeye tabi tutulmuş ve toplanan verilerle ilgili belli kodlamalar yapılmıştır. Eğitim yöneticilerinin görüşlerinin analizi yapılırken ifadelerin benzerlik durumu dikkate alınarak gruplanmıştır. Analiz ve çözümlenmelerde katılımcı yöneticilere (K1, K2,) şeklinde kod numarası verilmiştir. Görüşme tekniğiyle toplanan veriler sayısallaştırılarak tablolarla ifade edilmiştir. Katılımcıların ifadelerindeki benzerlikler gruplandırılarak gruba uygun şekilde temalandırılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi “Eğitim yöneticilerinin kapsayıcı eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek Tablo 2’de gösterilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Görüşmeci Kodu	Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri
K1	Evet.
K2	Kesinlikle evet.
K3	Kapsayıcı eğitim hem dezavantajlılar için hem de üstün yeteneklilerin eğitiminin daha iyi olması için bütün öğretmen ve okul yöneticileri için gereklidir.
K4	Kapsayıcı eğitimin veli ve diğer eğitim paydaşları için de olması eğitimde kalitenin artmasını sağlayabilir.
K5	Evet.
K6	Evet inanyorum. Sonuçta her şeyi bir kenara bırakarak herkesin insan ve birey olarak eğitim almaları gerektiğine inanyorum. Kapsayıcı eğitim konusunda sadece yabancı uyruklu öğrencileri değil dezavantajlı olarak eğitime erişim konusunda sıkıntı yaşayan her bireye ulaşılmalı ve herkes sistemin içine dahil edilmeli.
K7	Evet. İnanyorum. Tüm eğitimcilerin mutlaka bu anlamda eğitim alması ve bilinçlenmesi gereklidir.
K8	İnanyorum. Eğitimde fırsat eşitliği oluşturmak için, yabancı uyruklu öğrenciler ve dezavantajlı öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda bulunmalarını, kaynaşmalarını sağlamak amacı ile gerekli görmekteyim.
K9	Eğitimin bütün kademelerinde herkesi kapsayan eğitim imkanları sunulmalıdır.
K10	Yabancı uyruklu özel gereksinimi gerektiren öğrenciler parçalanmış aile çocukları sosyo ekonomik durumu düşük öğrenciler gibi diğer öğrencilerden bir yönüyle eksik kalan öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte eğitim alması okul gibi topluma örnek olması gereken ve geleceğin insanı yetiştiren bir kurum için olmazsa olmazdır. O nedenle kapsayıcı eğitim Milli eğitimin temel amaçlarına hizmet edecek şekilde kesinlikle uygulanmalıdır.
K11	Kapsayıcı eğitim çocukların hayata hazırlanması açısından önemlidir.
K12	Evet. Kesinlikle gerekli.
K13	Evet. Eğitim imkanlarına herkesin erişim hakkının verilmesi için gereklidir.
K14	Evet. Okulda tüm öğrencilere uygun eğitim faaliyetlerinin planlanmasında yönetimin görevi daha fazladır. Böylece öğretmen ve öğrencilere faydalı olabilir.
K15	Evet inanyorum. Çünkü Türk Milli Eğitim sistemi içerisindeki her birey eğitim olanaklarından eşit şekilde yararlanmalıdır. Eğitimde fırsat eşitliği herkes için geçerlidir. Buna Yabancı uyruklu öğrenciler, dezavantajlı öğrenciler ve engelli öğrenciler de dahildir.
K16	Evet. Eğitim faaliyetleri içerisinde bu guruplara da gereken önem ve destek verilmeli, onların da toplumda eşit hak ve fırsatlara sahip olabilmesi için eğitim hakkından yoksun ve eksik bırakılmamalıdır.
K17	Evet. Özellikle üstün yeteneklilerin eğitiminde yeterli imkânlar yok. Üstün yeteneklilerin eğitimine gereken önem verilmelidir.
K18	Evet.
K19	Evet. Son yıllarda özel eğitim gereksinimi olan bireyler ile mültecilerin eğitimine yeterli çaba harcanmaya çalışılıyor. Ancak üstün yetenekliler için yeterli çaba harcanmadığı düşüncesindeyim. Üstün yetenekliler için de en az diğerlerine verilen önem verilmeli.
K20	Evet. Ülkemizde dezavantajlılar ve özel eğitim gereksinimi olanlar için gösterilen önemin üstün yetenekliler ve üstün zekâlılara da gösterilmesi gerekmektedir. Bu konu maalesef ihmal ediliyor.

Tablo 2’de 20 okul yöneticisinin tamamının eğitimde fırsat eşitliği için kapsayıcı eğitimin gerekli olduğu konusunda hemfikir olduğu görülmektedir. Kapsayıcı eğitimin hem dezavantajlı hem de üstün yetenekli öğrencilere fayda sağladığına ve tüm paydaşlar için eğitimin kalitesini artırdığına inanmaktadırlar. Yabancı

ve dezavantajlı öğrenciler de dahil olmak üzere herkese farkındalık yaratmak ve eğitim fırsatları sunmak önemlidir. Milli eğitimin amaçlarına hizmet etmek ve çocukları hayata hazırlamak için kapsayıcı eğitimin titizlikle uygulanması gerekmektedir. Ancak kaynaştırma eğitim sistemi içerisinde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik destek eksikliği bulunmaktadır. Bireyselleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim planları bu konuyu ele alabilir ve her öğrencinin kendine özgü ihtiyaçlarını karşılayabilir. Genel olarak okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime verdiği destek olumlu görülüyor ancak tüm öğrencilere fırsat eşitliği sağlayacak iyileştirmelere ihtiyaç vardır.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Eğitim yöneticilerinin okul ortamlarının kapsayıcı eğitime uygunluğuna ilişkin görüşleri nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek Tablo 3’te gösterilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Okul Ortamlarının Kapsayıcı Eğitime Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Analizi

Görüşmeci Kodu	Okul Yöneticilerinin Okul Ortamlarının Kapsayıcı Eğitime Uygunluğuna İlişkin Görüşleri
K1	Evet. Yeterli olduğunu düşünüyorum.
K2	Okul ortamlarının çoğunun kapsayıcı eğitime uygun olmadığını düşünüyorum. Özellikle üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili ülkemizde maalesef herhangi bir eğitim kurumu yok. Bilsen’ler ise yetersiz. Bilsen de görev yapan öğretmen ve yöneticilerin ise yeterlilikleri tartışmalı.
K3	Hayır. Okullarda imkanlar yeterli değil.
K4	Eğitim ortamları kapsayıcı eğitime uygun değil. Ancak olan imkanları değerlendirmek ve onların mutlu olabileceği ortamları oluşturmak bir yönetici olarak görevimiz. Bütün dezavantajlı bireyleri sisteme dahil edecek eğitim ortamı konusunda onları mutlu edecek bir imkan seferberliği olmalı ki bunlar çevrenin olumsuz koşullarından kurtulabilsin.
K5	Evet. İmkanlar genel olarak yeterli.
K6	Uygun ancak bir takım düzenlemeler gereklidir.
K7	Hayır inanmıyorum. Okulların fiziki ortamlarının sosyal ve kültürel faaliyetler için bile yeterli olmadığını görüyorum.
K8	Genel olarak düşünülürse kısmen yeterli. Kapsayıcı eğitim için okul içerisinde gerek fiziksel gerekse sosyal ve maddi imkanların bulunması gerekmektedir dezavantajlı öğrencilerin normal öğrenciler gibi eğitim hayatına devam edebilmesi için gerekli olan ders araç gereci kılık kıyafet beslenme sportif malzemeler ve barınma gibi ihtiyaçların giderilmediği takdirde bu öğrenciler kendilerini diğerlerinden eksik olarak görmeye devam edeceklerdir. Gerçekten kapsayıcı eğitim okullarda tam olarak uygulanacaksa bunun için gerekli Psikolojik destek elemanı ve maddi kaynağın okullarda olması gerekmektedir hali hazırda mevcut personel ve maddi kaynakların kapsayıcı eğitime uygun olmadığı kanaatindeyim.
K9	Okul ortamları kapsayıcı eğitime uygun değil çünkü aynı program uygulanıyor ve dil sorunu yaşıyor.
K10	Kısmen uygun.
K11	Genel olarak düşünüldüğünde dezavantajlılar ve mülteciler için kısmen yeterli ancak üstün yeteneklilerle ilgili hiçbir şey yok.
K12	Uygun değil. Bireyselleştirilmiş öğrenme ortamlarının olmadığını düşünüyorum.
K13	Hali hazırda eğitim ortamlarımızın kapsayıcı eğitime uygun olduğu söylenemez. Ancak okul yönetimi, öğretmen, öğrenci, veli ve hatta STK’ların da işbirliği ile bu ortamları kapsayıcı eğitime uygun hale getirebiliriz. Zaten kapsayıcı eğitim amaçlarından ve en önemli basamaklarından biri de budur.
K14	Evet, genel anlamda yeterli.
K15	Kısmen uygun. Birçok eksikler var.
K16	Evet, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlemeye çalışıyoruz.
K17	Kısmen. Eksikliklerimiz oldukça fazla.
K18	Hayır. Eksiklikler çok ve okul imkanlarıyla karşılanması da mümkün değil.
K19	Kısmen uygun olduğunu düşünüyorum. Genel olarak okulların sadece fiziksel engelliler için yeterli imkanları bulunuyor. Bu imkanlar da sadece engelli rampası ve WC’si. Bunun dışında mülteciler için dil atölyesi yok, üstün yetenekliler için uygun çalışma ortamları yok. Bu işleri yapabilecek donanımda personel bile yok. Bütün öğrenci ve öğretmenlerin sosyal, kültürel, sportif etkinlikler için uygun fiziki mekanlar bile yetersiz.
K20	

Tablo 3’te okul ortamlarının kaynaştırma eğitimine kısmen uygun olduğunu düşünen 6 katılımcı, uygun olduğunu düşünen 5 katılımcı ve uygun olmadığını düşünen 9 katılımcı olduğu görülmektedir. Genel olarak okul yöneticilerinin çoğunluğu okul ortamlarının kaynaştırma eğitimine uygun olmadığına inanmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim kurumlarının eksikliği, dezavantajlı öğrencilere yönelik kaynak ve desteklerin yetersiz olduğu da dile getirilmektedir. Okulların fiziki olanakları da sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler açısından yetersizdir. Kapsayıcı eğitime uygun ortamların oluşturulabilmesi için okul yönetimi, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve STK’lar arasında işbirliği yapılması gerektiği önerilmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “3. Eğitim yöneticilerinin kapsayıcı eğitime uygun personel yeterliliğine ilişkin görüşleri nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek Tablo 4’de gösterilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Uygun Personel Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Görüşmecii Kodu	Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Uygun Personel Yeterliliğine İlişkin Görüşleri
K1	Hayır, yeterli değil.
K2	Okul ve kurumlarda görev yapan öğretmen ve yöneticiler başta olmak üzere kapsayıcı eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünüyorum. Kaldı ki kapsayıcı eğitim sadece fiziksel engellileri kapsamıyor, herkesi kapsıyor. Bizim ülkemizde en fazla ihmal edilen kitlenin üstün yeteneklilerin ihmal edilmesi olarak görüyorum.
K3	Yeterli değil.
K4	Maalesef yetersiz. Kapsayıcı eğitimi yöneticiler aldı. Ancak bu eğitimi öğretmenlerin büyük bir kısmı almadı. Kapsayıcı eğitim tabii ki gerekli ve elzem ancak insanların önce dezavantajlı bireyleri içine sindirmesi ve bu problemi tanımları gerekiyor. Ayrıca problem konusunda farkındalık oluşturmak insanları bu konuda cesaretlendirecektir.
K5	Eğitilmiş personele ihtiyaç var tabii ki. Süreç gerektiğini düşünüyorum.
K6	Personel yetersiz.
K7	Özellikle ve öncelikle özel eğitim öğretmeni ihtiyacı oldukça fazla. İşitme engelli bir okulda çalışıyorum; engelli ve çift engelli öğrencilerimiz için özel eğitim öğretmenimiz yok.
K8	Bize eğitim veren kişi yeterliydi. Ancak öğretmenlerin yeterli olduğunu düşünmüyorum.
K9	Kapsayıcı eğitim kapsamında okulda istihdam edilen tüm personelin bu konuda yeterli ve düzenli bir Eğitim'den geçmelidir her ne kadar Hizmetiçi Eğitim kurs ve Seminerler ile personel eğitim almış olsa bile bu kurslarda uygulama bazında yeterli düzeyde eğitim verilememektedir. Öncelikle tüm personeli kapsayıcı eğitime alınacak öğrenciler konusunda önyargılardan arınmış Hatta bu çocuklara olumlu yönde pozitif ayrımcılık yapabilecek düzeyde olmaları sağlanmalıdır. Okullardaki tüm idareci öğretmen ve rehber personelin bu konuya tam duyarlı olması yaşanabilecek aksaklıklar ve ihtiyaç duyulacak maddi ve manevi kaynakları konusunda tam yetkin olması sağlanmalıdır. Eğer bu çocuklar kapsayıcı eğitim kapsamında olacaklar ise eğitimcilerin yetki ve sorumluluklarının tam olarak belirlenmesi gerekmektedir. Hali hazırda personellerimizin elinden gelen her şeyi yapmalarına rağmen kapsayıcı eğitim kapsamında tam olarak yeterli olmadığı kanaatindeyim.
K10	Yeterli değil. Yabancı uyruklu öğrenci öğretmenlerine bu çocukların eğitimleri konusunda eğitim verilmediği için öğretmenler tecrübeleri ile ders yapmaktadır.
K11	Personel hem bilgi, donanım ve davranış açısından yeterli değil. Personellerin bu yönde istekli de olmadıklarını düşünüyorum.
K12	Personel bilgi ve beceri olarak yeterli değil.
K13	Personel yetersizdir. Geleneksel yöntemlerle eğitim veren öğretmenlerimiz mevcut. Bireysel öğrenmeye katkı sağlayacak çalışmalarından haberdar değil.
K14	Şuanda okullarımızda kapsayıcı eğitim anlayışına uygun eğitim faaliyetleri yürüten yönetici ve öğretmen sayısının oldukça az olduğunu düşünüyorum. Denizli genelindeki okul yöneticileri bununla ilgili eğitimi aldılar, hatta o eğitimcilerden biri de benim. Ancak birkaç ilçe dışında merkezde ve birçok ilçede işin asıl uygulayıcısı olan öğretmenler bu eğitimi almadılar. Veliler ve öğrencilerin "kapsayıcı eğitim" konusunda hiçbir bilgileri yok. Eğitim alan yöneticilerin de birçoğunun aldıkları eğitimi uygulamaya koyduğunu düşünmüyorum.
K15	Yetersiz.
K16	Orta seviyede yeterli olduklarını düşünüyorum.
K17	Yeterli.
K18	Orta seviyede yeterlilikleri var.
K19	Yeterli değil.
K20	Yetersiz.

Tablo 4'te ankete katılan okul yöneticilerinden 17'sinin kaynaştırma eğitimi için personel yeterliliğini yetersiz, 2'sinin orta düzeyde ve 1'inin ise yeterli bulduğu görülmektedir. Bu veriler, okul yöneticilerinin çoğunluğunun okullarındaki personelin kaynaştırma eğitimine yeterince hazırlanmadığına inandığını göstermektedir. Öğretmen ve yöneticilerin kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve özel eğitim öğretmenleri başta olmak üzere eğitilmiş personele ihtiyaç olduğu da belirtilmektedir. Personelin bilgi, beceri, donanım ve davranışları yetersiz görülmekte ve bu alanda iyileştirme isteği bulunmamaktadır. Ayrıca bazı öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerini kullandıkları, hem velilerin hem de öğrencilerin kaynaştırma eğitimi konusunda sınırlı bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Bu sorunların çözümü için tüm personelin kaynaştırma eğitimi alması, önyargılardan arındırılması ve bu çocuklar lehine pozitif ayrımcılık yapan eğitim verilmesi önerilmektedir. Ayrıca yönetici öğretmenlerin ve rehber öğretmenlerin bu konuya tam anlamıyla duyarlı olmaları ve gerekli maddi ve manevi kaynaklara sahip olmaları gerekmektedir. Eğitimcilerin sorumlulukları ve yetkileri açıkça tanımlanmalıdır. Genel olarak bulgular, okullarda kapsayıcı eğitim için personel yeterliliği eksikliğine işaret ederek iyileştirme ihtiyacını vurgulamaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi "4. Eğitim yöneticilerinin kapsayıcı eğitim konusundaki önerileri nelerdir?" biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek Tablo 5'te gösterilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitimle İlgili Önerilerinin Analizi

Görüşmeci Kodu	Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitimle İlgili Önerileri
K1	Bire bir kurs eğitim.
K2	Kapsayıcı eğitim her öğretmen ve eğitim yöneticisine mutlaka verilmelidir. Kapsayıcı eğitim içerik olarak okul ve öğrencilerin seviye ve türlerine göre daha detaylı olabilir. Uzaktan eğitim ya da interaktif yöntemle bu eğitimler yaygınlaştırılabilir. Bu eğitimi alan ile almayan arasında fark olmalı ve eğitimi alanlara ve uygulayanlara ilave fayda sağlamalıdır.
K3	Yabancı uyruklu öğrencilerin önce Türkçe öğrenmeleri, daha sonrasında okula gelmeleri gerekmektedir.
K4	İnsanları önce eğitime alınmalı. Var olan problemi tanımaları ve kabullenmeleri sağlanmalı.
K5	Toplumsal değişim gerekiyor. Zamanla olacak diye düşünüyorum.
K6	Daha bilinçli bir eğitim ve uygulama olmalı. Öncelikle eğitimcilerimizin bu işi benimsemesi ve gerekliliğine inanması gerekiyor.
K7	Kapsayıcı eğitimin gerekli olduğuna inanıyorum. Ancak bu konuda ve eğitim sistemimizde yapılan bütün yenilikler şekilcilikten ileri gitmemektedir. Eğitim sistemimizde ben yaptım oldu anlayışından ziyade sistemli ve yenilikçi anlayışın yerleştirilmesi gerekiyor.
K8	Öğretmenlere de kapsayıcı eğitim verilmeli.
K9	Her yıl sene başında ortasında ve sonunda yapılan öğretmenler kurulu toplantılarında kapsayıcı eğitim konusunun gündem maddeleri arasına alınmalı.
K10	Kapsayıcı eğitim kapsamına alınacak öğrencilerin ihtiyaçlarında kullanılmak üzere gerekli bütçenin okula verilmesi.
K11	İdareci ve öğretmenlere özellikle de rehber öğretmenlere yeterli eğitimin ve kaynağın sağlanabilir.
K12	Okullar haricinde normal hayatta da belediyeler, Aile Sosyal Politikalar müdürlükleri ve STK'ların bu hususla ilgili çalışma yapması, proje üretmesi, yani kapsayıcı eğitimin hayatın tüm alanlarına yayılması sağlanabilir, çalışmaların sadece okulun görevi olarak görülmesinin önüne geçilebilir, hatta kongre, sempozyum, iyi örnekler vb. etkinlikler yapılabilir.
K13	Öğretmenler eğitilmeli, bu çocuklara uygun ayrı ayrı planlar hazırlanmalı ve uygulanmalı, Okuldaki tüm personellerin (müdür, müdür yardımcısı, öğretmenler, hizmetli, yardımcı personeller) eğitime alınıp bilgilendirilmeli.
K14	Tüm eğitimcilerin bu konuda yapılan çalışmalardan haberdar edilebilir.
K15	Çeşitli eğitimler düzenlenebilir. Okulların öğrenme ortamları ve okul fiziki yapılarında yenilenme çalışmaları yapılabilir. Öğrenme bireyselleştirilmeli.
K16	Kapsayıcı eğitimin asıl uygulayıcısı öğretmenlerdir. Bu yüzden kapsayıcı eğitimin hayata geçirilebilmesi için öncelikle tüm öğretmenlerin bununla ilgili eğitimi almaları şarttır. Ayrıca okul yöneticileri aldıkları eğitim doğrultusunda kapsayıcı eğitim felsefesine uygun yönetim anlayışı ve uygulamalarını okullarında hayata geçirmelidirler. Klasik ve bürokratik yönetim anlayışını en kısa sürede terk etmelidirler. Ayrıca ilçe/il/bakanlık düzeyindeki üst yönetim kadroları tarafından kapsayıcı eğitimin tüm okullarda uygulanabilmesi için gereken çalışmalar yapılmalı, uygulayıcılara ve okul yönetimlerine gereken her türlü destek verilmelidir.
K17	Yaygınlaştırılmalı, kamuoyu bilinçlendirilmeli.
K18	Genel semineri eğitim yerine eğitim bölgesine özgü o bölgeyi kapsayan eğitimler verilebilir.
K19	WEB sitesi kurularak, bilgi, belge, etkinlik, doküman, vs. desteği sağlanabilir.
K20	Bütün öğretmenler eğitime alınmalı, tanıtım ve iyi uygulamalar paylaşılmalı.

Tablo 5. incelendiğinde araştırmaya katılan okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi konusunda önerilerde buldukları görülmektedir. Bu öneriler arasında kapsayıcı eğitim konusunda eğitim verilmesi, kongre, sempozyum gibi etkinliklerle bilginin tanıtılması ve yaygınlaştırılması, kamuoyunun bilinçlendirilmesi, yenilikçi ve sistematik yaklaşımların uygulanması, bilgi ve belge paylaşımına yönelik web sitesinin kurulması yer almaktadır. Önerilerde ayrıca okul desteği sağlanmasının ve kapsayıcı eğitim için bütçe ayrılmasının önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca önerilerde, her öğretmen ve eğitim yöneticisine kapsayıcı eğitim verilmesinin gerekliliği, eğitim alan ve almayan ayrımının önemi, yabancı öğrencilerin okula gitmeden önce yerel dili öğrenmelerinin gerekliliği, eğitime bilinçli bir yaklaşım, sistematik ve yenilikçi bir yaklaşımın varlığı vurgulanmaktadır. Ayrıca öğretmen kurulu toplantılarında kaynaştırma eğitiminin de yer alması, kaynaştırma eğitimine dahil olan öğrencilerin ihtiyaçlarının gerekli bütçe ile karşılanması, okullar, belediyeler, Aile Sosyal Politikalar Müdürlükleri ve STK'lar arasında işbirliğinin teşvik edilmesi önerilmektedir. Proje geliştirme ve kapsayıcı eğitimin yaşamın her alanına yaygınlaştırılması. Çocuklara yönelik ayrı planların hazırlanıp uygulanması, okulların elverişli öğrenme ortamları oluşturulacak şekilde yenilenmesi, öğrenmenin bireyselleştirilmesi, bürokratik yönetim yaklaşımlarının terk edilmesi, eğitim sisteminin çeşitli düzeylerinde destek ve eğitim sağlanması diğer öneriler arasında yer alıyor. Kapsayıcı eğitimin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için bu önerilerin gerekli ve önemli olduğu, bu nedenle mevzuat değişikliklerinin, eğitim programlarının, tanıtım faaliyetlerinin ve iyi uygulamaların paylaşımının bir an önce hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemi "5. Eğitim yöneticileri kapsayıcı eğitim için ne tür desteğe ihtiyaç duymaktadırlar?" biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek Tablo 6.'da gösterilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 6. Okul Müdürlerinin Kapsayıcı Eğitim İçin İhtiyaç Duydukları Desteklere İlişkin Görüşlerinin Analizi

Görüşmeci Kodu	Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitim İçin İhtiyaç Duydukları Destekler
K1	<i>Malzeme. Ekonomik destek.</i>
K2	<i>Malzeme, materyal, danışmanlık ve doküman desteği verilmelidir.</i>
K3	<i>Eğitim desteği gerekiyor.</i>
K4	<i>Maddi olarak desteğe ihtiyaç var. Ayrıca bu konuda farkındalık oluşturacak akademik personele ihtiyaç var. Empati kuran gönüllü dünyaya açılmış fedakâr öğretmene ihtiyaç var.</i>
K5	<i>Birebir ilgilenecek personel ve tutarlı bir değişim.</i>
K6	<i>Personel eğitimi hızla olmalı.</i>
K7	<i>Her alandaki öğrenci yapısına uygun fiziki ortamın, her alanda eğitime ağırlık verilmeli. Dezavantajlı öğrenciler için her okula özel eğitim alt sınıfları açılmalı ve öğretmen ihtiyacı karşılanmalıdır.</i>
K8	<i>Kapsayıcı eğitimin hedefine ulaşması için sadece "kurs verdik bu işi hallettik" deyip sorumluluğu atmamak doğru olmaz. Bu bağlamda okullara fizik olarak ve ekonomik olarak destek vermek gerekir.</i>
K9	<i>Tüm personelin yeterli ve düzeyli bir eğitimden geçirilmesine, ihtiyaç duyulabilecek her türlü maddi ve manevi kaynağa eğitimcilerin ulaşabilmesine, kapsayıcı eğitim kapsamına alınan öğrencilerden ekonomik durumu zayıf olanların yemek ve ulaşım giderlerinin devlet tarafından karşılanmasına ihtiyaç var.</i>
K10	<i>Okullarda materyal eksikliği, derslerde iletişim problemi, bu çocuklara psikolojik destek, ailelerin dil sorununun çözülmesi gibi desteklere ihtiyaç duyulmaktadır.</i>
K11	<i>Kapsayıcı eğitimi veren eğitimcilerin karşılaştığı sorunlara üst makamın olumlu ve çözümleyici yaklaşımı olmalı. Velilerin farklı çocukları (kaynaştırma ve yabancı uyruklu) kabullenmesi ve anlayışlı olmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.</i>
K12	<i>Üst yöneticilerin daha duyarlı olması gerekiyor.</i>
K13	<i>Okulun fiziki yapısı ve gelenekselleşmiş öğrenme metotları yenilenmelidir. Öğretmenleri teşvik edici çalışmalar düzenlenmelidir. Bunun için maddi ve destekleyici çalışmalar yapılmalıdır.</i>
K14	<i>1- Eğitim Desteği: Özellikle işin uygulayıcısı konumundaki tüm öğretmenlere bu eğitimler uygun zaman dilimlerinde verilmelidir. Merkezi hizmetçi eğitimlerle de eğitici sayısı artırılmalıdır. 2- Maddi Destek: Eğitim ortamlarının kapsayıcı eğitime uygun hale getirilebilmesi için gerekli araç-gereç desteği ve maddi destek merkezi ve yerel yönetimler tarafından sağlanmalı, bu iş okulların kısıtlı bütçesine bırakılmamalıdır. 3- Yasal Destek: İlgili makamlar tarafından bu eğitimin uygulanabilirliğini ve yaygınlığını artırmak amacıyla gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.</i>
K15	<i>Kurslar çoğaltılmalıdır.</i>
K16	<i>Bölgesel eğitim desteği sağlanmalıdır.</i>
K17	<i>Araç gereç desteği verilmelidir.</i>
K18	<i>En azından üstün yeteneklilere yönelik kişiye uygun eğitim desteği sağlanmalıdır.</i>
K19	<i>Okullar kapsayıcı eğitimde kullanılmak üzere maddi olarak desteklenmelidir.</i>
K20	<i>Malzeme, doküman, etkinlik ve maddi destekler olmalıdır.</i>

Tablo 6'daki araştırma bulguları, okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi için çeşitli türde desteklere ihtiyaç olduğuna inandıklarını göstermektedir. Buna eğitim, materyaller, mali yardım, mevzuat değişiklikleri ve üst düzey yöneticilerin desteği dahildir. Belirlenen diğer destek ihtiyaçları arasında eğitim ve materyal desteği, akademik kadronun bilinçlendirilmesi, uygun fiziki ortamların oluşturulması, dezavantajlı öğrencilere özel eğitim sınıflarının sağlanması ve öğretmenlerin gerekli kaynaklara erişiminin sağlanması yer almaktadır. Kaynaştırma eğitimindeki öğrencilerin yemek, ulaşım gibi giderleri de devlet tarafından karşılanmaktadır. Çocuklara yönelik psikolojik destek, ailelerin dil engelinin giderilmesi, öğretmenlerin teşvik edilmesi gibi alanlarda ek desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Kapsayıcı eğitim uygulamalarının artırılması için yasal değişikliklere de ihtiyaç duyulmakta ve okullara mali destek sağlanması gerekmektedir. Genel olarak kapsayıcı eğitimin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için bu destek ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

2022-2023 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ilçesindeki okul yöneticilerinin kaynaştırma öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Sonuçlar, tüm yöneticilerin eşit fırsatlar ve erişim için kapsayıcı eğitimin önemi konusunda hemfikir olduğunu göstermektedir. Ancak üstün yetenekli öğrencilere yönelik kapsayıcı eğitimin yeterince desteklenmediği ve ihmal edildiğine dair endişeler bulunmaktadır. Demirel Kaya (2019)'nın çalışma bulgusu olan özel uygulama gerektiren dezavantajlı grupların kapsayıcı ortamlarda eğitim imkânına kavuşması için hali hazırdaki politika ve uygulamaların yeterli olmadığı bulgusuyla örtüştüğü tespit edilmiştir. Ayrıca birçok yönetici kaynak ve tesis eksikliği nedeniyle okul ortamlarının kapsayıcı eğitime uygun olmadığını düşünmektedir. Bu bulgular, kapsayıcı eğitime öncelik verilmesi ve okullarda kapsayıcı ortamlar yaratmak için yeterli kaynak ayrılması ihtiyacını vurgulamaktadır.

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim ve bu alandaki problem çözmeye ilişkin yeterlilik ve yeterlilikleri geliştirilebilir. Kapsayıcı eğitim sorunlarının çözümünde okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından yapılan önerilerin etkililiğinin araştırılması yararlı olacaktır. İstenilen hedeflere yönelik destek ve katkı sağlamak amacıyla okul yöneticileri, öğretmenler, veliler ve çevresel faktörler arasında işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çabalar gösterilebilir. Okul yöneticileri ve öğretmenler de kapsayıcı eğitimin uygulanması için bireyselleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim planlarını pilot olarak uygulayarak bulgularını bilim camiası, üst düzey yöneticiler ve eğitimcilerle paylaşabilirler.

KAYNAKÇA

- Ainscow, M., & Haile-Giorgis, M. (1998). *The education of children with special needs: Barriers and opportunities in Central and Eastern Europe*. Florence: UNICEF.
- Aktekin, S. (Ed.). (2017) *Sınıfta Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmenler İçin El Kitabı*. MEB Yayınları.
- Canatan, K. (2009). Avrupa Toplumlarında Çokkültürcülük: Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Journal of International Social Research*, 2(6), 80-97.
- Çağlar, A., Onay, A. (2015). “Entegrasyon/Uyum: Kavramsal ve Yapısal Bir Analiz”. Betül Dilara Şeker, İbrahim Sirkeci ve Murat Yücesahin (Editör.). *Göç ve Uyum içinde* (39-76). Transnational Press London.
- Çelik, R. (2017). Adalet, Kapsayıcılık ve Eğitimde Hakkaniyetli Fırsat Eşitliği. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri* 9, Sayı 2, 16-29. https://doi.org/10.1501/Fe0001_0000000185.
- Demirel Kaya, E. (2019). *Millî Eğitim Bakanlığının Temel Eğitim Kademesindeki Dezavantajlı Öğrencilere Yönelik Kapsayıcı Eğitim Politika ve Uygulamaları*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekiz, D. (2013), *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Yelkenpe Yayınları.
- Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları. *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 81-100.
- Günay, R., Aydın, H. (2015). Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim ile İlgili Yapılan Araştırmalarda Eğilim: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 1-22. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.3294>.
- Güneş, H., Aktaş, İ., Konuk, Ö., & Şahsuvaroğlu, T. E. (2013). Eğitim. Elzi Menda, Nesrin Balkan ve Neyyir Berktaş (Eds.), *Engelsiz Türkiye için yolun neresindeyiz? Mevcut durum ve öneriler içinde* (s. 174-227). Sabancı Üniversitesi.
- Hegarty, S. (2003). Inclusion and education for all: Necessary partners. In V. Heung & M. Ainscow (Eds.), *Proceedings for the international conference on inclusive education (ICIE 2003 inclusive education: A framework for reform)* (23-29). Centre for Special Needs and Studies in Inclusive Education (CSNSIE), The Hong Kong Institute.
- Kara, P., Korkut, R. (2010). Türkiye’de göç, iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467, 153-162.
- Maya, İ. (2013). Türk Eğitim Sistemindeki Cinsiyet Eşitsizliklerinin AB Ülkeleri ile Karşılaştırılması, *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 69-84.
- Nelson, G., & Prilleltensky, I. (2005). *Community psychology: In pursuit of liberation and well-being*. Macmillan Education UK.
- Öztürk, H. (1983). *Eğitim sosyolojisi*. Utku Yayınevi.
- Sakız, H. (2016). Thinking change inclusively: Views of educational administrators on inclusive education as a reform initiative, *Journal of Education and Training Studies*. 4 (5), 64-75.
- Sapon-Shevin, M. (2003). Inclusion: A matter of social justice. *Teaching All Students*, 61(2), 25–28.
- UNESCO (1994). *The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education*. Salamanca.
- UNESCO (2000). *The Dakar Framework for Action: Education for All: meeting our collective commitments (including six regional frameworks for action)*. Dakar.
- UNESCO (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. France.
- UNICEF & UNESCO. (2007). *Herkes için eğitime insan haklarını temel alan bir yaklaşım*. Ankara.
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2000). *The UNHCR globalreport 1999*. New York, NY: Oxford University Press.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sığınmacılara Yönelik Kapsayıcı Eğitimin İncelenmesi*, [Yayımlanmamış Doktora Tezi] Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.